

Мальчикова Д.С. Витоки планувальних стратегій організації геопростору регіонів / Д.С.Мальчикова // Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика: **матер. міжнар.** наук.-практ. конф. (м.Чернівці, 9-11 жовтня 2014 року). – Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2014. – С. 148-149.

ВИТОКИ ПЛАНУВАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ГЕОПРОСТОРУ РЕГІОНІВ

Мальчикова Д.С.

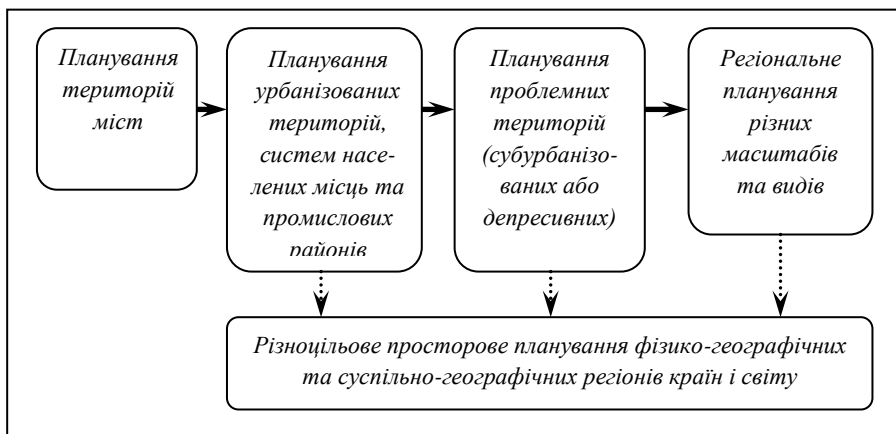
*кандидат географічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-економічної географії
Херсонського державного університету
darina13@i.ua*

Проблемам використання територій та просторового розвитку в аспекті тенденцій глобалізації, зростаючої територіальної конкуренції, раціонального освоєння територій присвячені численні публікації як в Україні, так і за рубежом. Поряд з новітніми напрямками моделювання територіальної концентрації економічної діяльності (Krugman P.R.), дослідження проблем взаємозв'язку мікроекономічних, зовнішньоекономічних факторів і територіальної організації господарства (Alonso-Villar O., Mansori K.S.), аналізу значення нематеріальних факторів для збалансованого просторового розвитку і підвищення конкурентоспроможності територій (Camagni R., Giffinger R., Zielenbach S.) тривалий час поза конкуренцією залишаються дослідження в сфері планування територій і раціональної організації геопростору [2, 3].

Вже сама обставина, що невелика територія концентрує значну кількість людей, визначила раннє усвідомлення важливості проблеми її правильного використання. Зрозуміло, що такими осередками концентрації населення на перших етапах розвитку цивілізації стали міста, тому еволюційно планування територій отримало свій розвиток від планування міст і містобудування як перших напрямків організації простору

суспільної життєдіяльності. Розвиток містобудування характеризується диференціацією і інтеграцією окремих елементів, функцій, підсистем, реалізацією нових технічних, інформаційних, інтелектуальних можливостей, обумовлених прогресом, які формували композицію міст, що істотно відрізнялася в різні періоди і в різних культурах залежно від того, яке значення мали державна влада, церква, різні соціальні групи і суспільні процеси [1].

Загострення ситуації щодо неконтрольованого використання територій після першої світової війни було ясно усвідомлене не тільки політиками, але і професійними містобудівниками: планування міст стало відповіддю на ситуацію, коли хаотичне та неконтрольоване розростання урбанізованих територій почало знижувати якість життя населення. У ХХ ст. місто вступає в якісно новий етап розвитку, на якому основною цільовою настановою стає формування нового, гармонійного розселення, становлення міста як якісного середовища життєдіяльності людей. Саме в цей час було усвідомлено необхідність планувати не лише місто, а і його оточення – саме так спочатку в планувальну документацію почали включати приміські території, потім об'єктами планування стали міські і промислові агломерації та урбанізовані ареали, за ними – системи населених місць та промислові райони, і в результаті людство дійшло до необхідності суцільного планування територій цілих регіонів та країн (рис.1.)

* Розроблено автором

Рис. 1. Еволюція розробок з планування території.

Пошуки рішення проблем містобудування початку століття завершилися ухваленням важливого документа ІV конгресу європейських архітекторів (CIAM, 1933р.) - «Афінської хартії», в якій вперше було наголошено, що план міста можливо формувати і втілювати в життя лише як частину загального регіонального плану.

Акцентуємо, що на етапі переходу від планування територій міст до планування регіонів різних масштабів, рангів, проблематики було виявлено, що саме географічні дослідження здатні надати неоціненні послуги справі організації території у боротьбі проти нераціонального використання придатних для обробки земель, проти їх розбазарювання у зв'язку з хаотичним та неконтрольованим розвитком господарської діяльності тощо. Одні з перших робіт з планування територій регіонів мали місце в давно освоєних регіонах Європи і були спрямовані на розробку в загальнонаціональних масштабах політики розміщення промисловості, перерозподіл населення, перевлаштування депресивних зон і перенаселених міських територій, створення міст-садів, міст-спутників, розвиток промисловості в сільських районах, охорона природних ресурсів, координація місцевих проектів по урбанізації та організації території. У країнах Північної Америки розвиток планування територій був пов'язаний в першу чергу з проблемами освоєння території.

Планувальні системи в різних країнах склалися під впливом традицій державного управління. Після другої світової війни в різних країнах виявилися тенденції диференціації об'єктів містобудівної діяльності. У самостійну галузь розвинулися регіональне планування і районне планування, міське планування і планування інших населених місць, проектування нових міських центрів, що реконструюються тощо. Зауважимо, що роль географів у планувальних розробках регіонального та національного рівня важко переоцінити: аналіз [4], проведений ще в середині ХХ ст. показує, що

відповідаючи на запити суспільства географія швидкими темпами перетворилася на прикладну науку, що першочергово забезпечує усі види робіт з планування територій.

Список використаної літератури:

1. Кузнецов С. Г. Територіальне планування і розвиток міст / С. Г. Кузнецов, І. І. Ананян, Л. М. Богак. – Донецьк: Норд-Прес, 2008. – 335 с.

2. Палеха Ю.Н. Роль и место регионального планирования в современной социально-экономической географии //Теория социально-экономической географии: современное состояние и перспективы развития / под ред. А.Г.Дружинина, В.Е.Шувалова: Материалы международной научной конференции. – Ростов Н/Д: Изд-во ЮФУ, 2010. – С. 169-172.

3. Топчієв О. Г. Методологічні засади геопланування регіонів /О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, А. М. Шашеро // Український географічний журнал. – 2010. – № 1 (69). – С. 23-31.

4. Флиппонно М. География и практика. Введение в прикладную географию / Мишель Флиппонно [пер. с французск. Е. В. Краснокутской; под ред. И. П. Герасимова]. – М.: Прогресс, 1964. – 336 с.